

**MILLORA DE L'ALIMENTACIÓ EN PERSONES AMB DISFÀGIA OROFARÍNGIA: ACTUACIONS
DEL/LA DIETISTA-NUTRICIONISTA**

Formació Presencial:

**Calendari del curs:
(Dates i horaris)**

- Dijous 6 de juny de 15 h a 20 h
(Descans de 20 minuts)
- Divendres 7 de juny de 8.30 h a 13.30 h* (Descans de 20 minuts) i de 15 h a 18 h
- Dijous 13 de juny de 16 h a 20h
(Descans de 20 minuts)
- Divendres 14 de juny de 8.30 h a 13.30 h* (Descans de 20 minuts) i de 15 h a 18 h

**** Recordem que el dinar no estarà inclòs a la formació***

Rotació presencial a diferents espais de l'Hospital de Mataró (5h) els grups no es podran triar per avançat, ja que s'organitzaran un cop iniciada la formació:

- Grup 1 (30 pers): Divendres 21 juny (9-14h)
- Grup 2 (30 pers): Divendres 28 juny (9-14h)
- Grup 3 (30 pers): Divendres 5 juliol (9-14h)

Exemple: Les persones que formin part del grup 1 del divendres 21 de juny no hauran d'assistir els divendres 28 de juny i 5 de juliol

Lloc

Hospital de Mataró (Consorci Sanitari del Maresme)

Llengua

Català

Coordinació general

Paula Viñas Beumala i Pere Clavé i Civit

Professorat

Paula Viñas Beumala
Omar Ortega Fernández
Alberto Martín Martínez
Lucilla Guidotti
Noemí Tomsen Ferré
Mireia Bolívar Prados

CONTINGUT GENERAL

La dificultat per formar el bolus alimentari i transportar-lo de la boca a l'esòfag s'anomena disfàgia orofaríngia (DO) i està reconeguda per la OMS (ICD-11: MD93) i com a síndrome geriàtric. S'associa a deshidratació (DH), malnutrició (MN) i pneumònia aspirativa (PA), quintuplica els reingressos hospitalaris i en pacients ancians causa de forma independent una mortalitat del 48.7% a l'any de l'alta hospitalària. La seva prevalença és del 23% en ancians (>70 a) de la comunitat, del 47.5% a nivell hospitalari, del 42.5% a centres sociosanitaris i del 65% a residències geriàtriques (>80% en els que pateixen malalties neurodegeneratives). Més de 450.000 persones a Catalunya pateixen DO però <15% són diagnosticades i tractades, el que s'associa a complicacions clíniques i sobre costos sanitaris.

El diagnòstic de la DO està molt ben definit i consta de tres passos: a) el cribratge, b) l'avaluació clínica i c) l'avaluació instrumental. L'objectiu dels mètodes de cribratge és la detecció ràpida de les persones en risc de patir una patologia per realitzar-los una avaluació més acurada amb exploracions clíniques i instrumentals més precises i oferir-los un tractament. Quan aquests es detecten, per al diagnòstic clínic de DO disposem del Mètode d'Exploració Clínica Volum-Viscositat (MECV-V), un test clínic senzill desenvolupat a l'Hospital de Mataró amb unes molt bones característiques psicomètriques (Sensibilitat 93.2%, Especificitat 81.4%) i àmpliament utilitzat internacionalment per prescriure la viscositat més adequada dels fluids alimentaris.

L'avaluació i tractament de l'estat nutricional i les cures de la salut oral dels pacients amb DO són cabdals per a minimitzar les potencials complicacions. L'abordatge d'aquestes condicions s'ha tractat prèviament mitjançant la Intervenció Mínima Massiva (IMM). Aquesta intervenció consisteix en tractar els principals factors de risc per patir una infecció respiratòria i malnutrició: 1) adaptació reològica dels fluids amb espessidor quan els pacients presenten alteracions de la seguretat en la deglució; 2) Triple adaptació dels aliments basada en la dieta mediterrània (reològica, calòrico-proteica i organolèptica) en pacients malnodrits o en risc de malnutrició; i 3) millora de la higiene oral doncs s'ha establert una relació molt clara entre les infeccions respiratòries d'etiologia aspirativa i la salut oral.

Es necessari que els professionals de la salut que tenen cura dels pacients amb DO en qualsevol nivell assistencial coneguin la natura de les alteracions deglutòries, nutricionals i de salut oral així com el seu maneig per millorar els resultats de salut així com la qualitat de vida dels qui pateixen DO.

OBJECTIUS

GENERALS

Millorar les competències professionals del dietista nutricionista en el diagnòstic i tractament de la disfàgia dins d'un equip multidisciplinari.

ESPECÍFICS

- Incrementar els coneixements clínics del dietista-nutricionista de la salut sobre DO, estat nutricional i higiene oral.
- Identificar les alteracions de la deglució, de l'estat nutricional i de la salut oral i aprendre estratègies per a compensar-les.
- Conèixer els mètodes de cribatge, diagnòstic clínic i instrumental disponibles per a detectar la DO.
- Identificar els abordatges de tractament compensador per a l'adaptació de fluids i textures per tal d'assegurar una correcta hidratació i nutrició dels pacients amb DO.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- M-1 Identificar els signes clínics d'alteracions de la seguretat i l'eficàcia en la deglució i conèixer la prevalença, factors de risc i signes d'alerta.
- M-1 Aprendre les possibles complicacions de les alteracions deglutòries i nutricionals.
- M-1 Conèixer la fisiopatologia de les alteracions de la deglució (eficàcia i seguretat).
- M-1 Identificar els costos associats a l'atenció de pacients amb DO i les seves complicacions. Quantificar els sobre costos lligats a l'infradiagnòstic de DO i malnutrició.
- M-2 Conèixer l'algoritme diagnòstic de la DO i identificar les diferents etapes del procés.
- M-2 Adquirir competència en la realització del Mètode d'Exploració Clínica Volum-Viscositat (MECV-V) com a cribatge clínic o avaluació clínic del pacient.
- M-2 Identificar els signes videofluoroscòpics d'alteració de la seguretat i l'eficàcia de la deglució.
- M-2 Conèixer la fibroendoscòpia de la deglució i la manometria faringoesofàgica.
- M-3 Conèixer els tractaments rehabilitadors i compensadors existents i l'aplicabilitat en els diferents fenotips de pacients i nivells assistencials en els que són atesos.
- M-3 Obtenir coneixements sobre reologia de fluids i textures.
- M-3 Aprendre a adaptar les textures i fluids alimentaris i el nivell d'adaptació.
- M-4 Familiaritzar-se amb els mètodes de cribatge i clínics per l'avaluació de l'estat nutricional.
- M-4 Conèixer quins són els requeriments calòrics i proteics de les persones amb DO.
- M-4 Identificar la desnutrició i conèixer prevalença, factors de risc i signes d'alerta.
- M-4 Conèixer estratègies per millorar l'estat nutricional i propostes dietètiques per incrementar la densitat nutricional dels plats.
- M-4 Conèixer l'experiència de Intervenció Mínima Massiva i els resultats clínics de la mateixa.
- M-5 Conèixer els aspectes e intervencions a tenir en compte en diferents fenotips de pacients amb DO.
- M-6 Conèixer la relació entre DO i la higiene oral.
- M-6 Sensibilitzar en la importància de la higiene oral i conèixer les peculiaritats de la salut oral en les persones amb DO.
- M-6 Aprendre els mètodes d'avaluació de la salut oral aplicables a peu de llit.
- M-6 Aprendre a fer una correcta higiene oral amb diferents tècniques aplicant els tractaments que han generat evidència científica.

- M-7 Conèixer la importància de treballar conjuntament en un equip multidisciplinar.
- M-7 Conèixer el paper del/la dietista-nutricionista en diferents àmbits de treball en DO.
- M-8 Aprendre sobre economia verda i sostenibilitat.

METODOLOGIA DOCENT

El curs tindrà un total de 30 hores repartides de la següent manera:

- **Examen Online pre-inici del curs (1H)** per observar coneixements previs sobre DO.
- **Jornada presencial a la Sala d'Actes de l'Hospital de Mataró (23H)** durant 2 setmanes (dijous tarda i divendres matí i tarda)(90 alumnes).
- **Avaluació final Online post-curs (1H)**
- **Rotació presencial a l'Hospital de Mataró (5H)** de 9:00-14:00h (3 sessions amb 30 alumnes cada sessió).

JORNADA PRESENCIAL (90 alumnes)

Dijous 06 juny de 15:00-20:00h

Mòdul 1: Introducció del curs. Generalitats, conseqüències clíniques i econòmiques de la Disfàgia Orofaríngia (DO)(2h) (Omar Ortega) (16:00-18:00)

1.1 Generalitats de la DO:

- Anatomia, fisiologia i biomecànica de la deglució.
- Definició de DO.
- Prevalença
- Fisiopatologia
- Factors de risc
- Complicacions
- Fenotips de pacients amb DO

1.2 Health Economics. El cost de la DO i les seves complicacions.

Mòdul 2: Diagnòstic i noves tecnologies en DO (2h)(Alberto Martín) (18:00h-20:00).

2.1 Diagnòstic

- Algoritme diagnòstic
- Cribratge (EAT-10 i altres mètodes de cribratge)
- Avaluació clínica (Mètode d'Exploració Clínica Volum-Viscositat)
- Avaluació instrumental (VFS, Endoscòpia de la deglució i manometria esofàgica).

2.2 Noves tecnologies en DO: eines d'intel·ligència artificial.

Divendres 07 de juny de 8:30-13:30 i de 15:00-18:00h

Mòdul 3: Tractament de la DO (5h)(Lucilla Guidotti, Noemí Tomsen, Omar Ortega, Mireia Bolívar)(8:30-12:30h)

3.1 Tractament rehabilitador (8:30h-12:30h)

- Postures i maniobres de rehabilitació
- Estimulació sensorial: receptors TRP
- Electroestimulació de la deglució i estimulació cerebral no invasiva

----- BREAK 20 min -----

3.2 Reologia alimentària: característiques reològiques i texturals del tractament compensador (12:40-13:40h).

----- BREAK DINAR -----

Mòdul 4: Estat nutricional en pacients amb DO (3h) (15:00-18:00h)(Paula Viñas)

4.1 Estat nutricional en fenotip de pacient ancià i ancià amb DO

- Cribratge i diagnòstic
- Requeriments energètics i nutricionals
- Hidratació: diagnòstic i requeriments.
- Noves eines i estratègies de valoració nutricional

Dijous 13 de juny de 16:00-20:00h

Continuació Mòdul 4: Estat nutricional en pacients amb DO (4h)

4.2 Tractament dietètic-nutricional (1h)(Paula Viñas)

- Fortificació de la dieta i suplementació nutricional oral
- Adaptació de fluids i com millorar la hidratació

4.3 Dietes de Textura Modificada i la seva industrialització a un hospital general (1h)(Marta Cera)

4.4 Tractament compensador de la DO (1h) (Paula Viñas)

- Fenotip de pacient amb DO hospitalitzat i necessitats terapèutiques (estudis nutricionals S.Carrión + estudi Paula Viñas fenotip OMI vs. UGA)
- Intervencions Mínimes i Òptimes Massives

4.5 Casos clínics (1h) (Marta Cera i Paula Viñas)

Divendres 14 de juny de 8:30-13:30 i de 15:00-18:00h

Mòdul 5: Consideracions nutricionals en diferents fenotips de pacient amb DO (2H)(08:30-10:30)(Marta Santiago i Paula Viñas)

4.6 Disfàgia sarcopènica: diagnòstic i tractament.

4.7 ELA, Parkinson, Ictus, demència i càncer de cap i coll

Mòdul 6: Consideracions nutricionals en alumnes d'una escola d'Educació Especial (1H) (10:30-11:30)(Paula Viñas)

----- BREAK 20 min -----

Mòdul 7: Importància de la Salut Oral en pacients amb DO (1H)(11:30-12:30)(Omar Ortega)

5.1 Estat d'higiene oral (HO) en pacients ancians amb DO

5.2 Avaluació d'HO

5.3 Tractament i recomanacions d'HO

Mòdul 8: Equip multidisciplinari i paper del dietista-nutricionista en diferents àmbits de treball en DO (1H)(12:30-13:30h) (Marta Santiago)

Mòdul 9: Economia verda i sostenibilitat (2H)(15:00-17:00)(Marta Santiago)

----- FINALITZACIÓ DEL CURS -----

RESULTATS DEL APRENTATGE

En finalitzar el curs l'alumne serà capaç de:

- Identificar la importància de la DO, malnutrició i la higiene oral en els pacients i l'impacte de les complicacions en els resultats de salut.
- Descriure els mètodes diagnòstics i els tractament compensadors per als pacients amb DO.
- Realitzar correctament el MECV-V identificant els signes clínics d'alteració de la seguretat i la eficàcia en la deglució.
- Avaluar i tractar la higiene oral dels pacients.
- Identificar, preparar i administrar els fluids alimentaris segons les necessitats dels pacients.
- Identificar i administrar les dietes de textura modificada segons la triple adaptació de la dieta mediterrània.

SISTEMA D'AVALUCIÓ

El sistema d'avaluació serà *on-line*:

1. **Avaluació de coneixements inicials i adquirits:** a l'inici es realitzarà un qüestionari *on-line* (puntuació del 0 – 100%), per tal d'avaluar els coneixements inicials abans de la formació. Un cop finalitzi el curs, es realitzarà una altra avaluació *online* (puntuació del 0 – 100%) per avaluar els coneixements adquirits. Es considerarà aprovat quan es superi el 50% en l'avaluació final.
2. **Enquesta de satisfacció:** al finalitzar la formació els alumnes emplenaran una enquesta de satisfacció sobre la formació rebuda per tal de millorar la qualitat del mateix per a properes edicions.

ROTACIÓ PRESENCIAL A L'HOSPITAL DE MATARÓ

FORMACIÓ DISFÀGIA OROFARÍNGIA CODINUCAT					
WORKSHOP 5h (30 persones) (5 grups de 6 persones)					
	Taller de fluids	Higiene oral	DTM	MECV-V	Reologia i TOMASS
	Sala Polivalent	Sala formació -2	Cuina	Sala formació -2	Laboratori reologia
	Paula Viñas	Antonella Reco	Fernando Dolera	Alberto Martín	Mireia Bolívar
9:00-9:50	GRUP A	GRUP B	GRUP C	GRUP D	GRUP E
9:50-10:40	GRUP D	GRUP A	GRUP B	GRUP E	GRUP C
10:40-11:30	GRUP C	GRUP D	GRUP E	GRUP A	GRUP B
11:30-12:00	BREAK				
12:00-12:50	GRUP B	GRUP E	GRUP D	GRUP C	GRUP A
12:50-13:40	GRUP E	GRUP C	GRUP A	GRUP B	GRUP D
13:40-14:00	Finalització i resum de jornada				
DTM	Dietes de textura modificada			GRUP A	
MECV-V	Mètode d'Exploració Clínica Volum-Viscositat			GRUP B	
TOMASS	The Test of Masticating and Swallowing Solids			GRUP C	
				GRUP D	
				GRUP E	